

סיון התשע"ז

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

בין דור באי הארץ לדור יוצאי מצרים

לפרשת חקת (על פי שיעורים של הרב יהודה ראק והרב אמנון בזק)

1. במדבר כ' א':
וַיְבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מְדַבְּרִים צָוֹן, בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
2. רש"י:
'כל העדה' – עדה השלמה, שכבר מתו מתי מדבר [יוצאי מצרים], ואלו פרשו לחיים
 3. שמות ט"ז ג':
"מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע, כי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב"
4. שמות י"ז ג':
"יוצא שם העם למים וילן העם על משה, ויאמר למה זה העליתנו ממצרים להמית אתי ואת בני ואת מקני בצמא."
5. שמות ט"ז ו':
"ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל, ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים"
6. שמות י"ז ד':
"ויצעק משה אל ה' לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלני"
7. במדבר כ' ו':
"ויבא משה ואהרן מפני הקהל אל פתח אהל מועד, ויפלו על פניהם"
8. במדבר כ' י':
"שמעו נא המרים, המן הסלע הזה נוציא לכם מים."
9. במדבר כ"א ד-ה':
וַיִּסְעוּ מֵהַר הַהָרָדִים יָם סוּף לְסַבֵּב אֶת אֶרֶץ אֲדוֹם, וַתִּקְצַר נֶפֶשׁ הָעָם בְּדֶרֶךְ. וַיְדַבֵּר הָעָם בְּאֶלְקִים וּבַמִּשֶׁה: לְמָה הָעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בְּמִדְבָּר? כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם, וְנִפְשָׁנוּ קָצָה בְּלַחַם הַקִּלְקֵל
10. במדבר י"א ד-ו':
וְהָאֲסַפְסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאוּוּ תְאוּוֹה, וַיִּשְׁבוּ וַיִּבְכוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ: מִי יַאֲכִלְנוּ בֶּשֶׂר! זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם, אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטָּחִים וְאֶת
- הַחֲצִיר וְאֶת הַבָּצְלִים וְאֶת הַשּׁוּמִים, וְעַתָּה נִפְשָׁנוּ יְבֹשָׁה, אֵין לָנוּ, בְּלֹתֵינוּ אֶל הַמָּן עֵינֵינוּ
11. ספרי במדבר פ' פ' סקא פז:
וכי יש בענין שהיו המצריים נותנים להם דגים בחנם, והלא כבר נאמר 'ועתה לכו עבדו ותבן לא יתן לכם' (שמות ה', יח), אם תבן לא היו נותנים להם בחנם, ודגים היו נותנים להם בחנם?! ומה אני אומר 'חנם' – חנם מן המצות
12. גטין יג ע"א:
"עבדא בהפקרא ניחא ליה"
13. שמות כ"א ה':
וְאִם אָמַר יֹאמְרֵי הָעֶבֶד: אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי, אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי; לֹא אֵצֶא חֲפְזִי
14. שמות כ"א ו':
וְהִגִּישׁוּ אֲדֹנָיו... אֶל הַדֹּלֶת אוֹ אֶל הַמְּזוּזָה, וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אֲזָנוֹ בְּמַרְצֵעַ וְעָבְדוֹ לְעֶלֶם
15. רש"י שם, על פי קידושין כב ע"ב:
ומה ראה און להרצע מכל שאר אברים שבגוף?
אמר רבי יוחנן בן זכאי... און ששמעה על הר סיני 'כי לי בני ישראל עבדים' (ויקרא כ"ה, נה) והלך וקנה אדון לעצמו – תרצע.
רבי שמעון היה דורש מקרא זה כמין חומר: מה נשתנו דלת ומזוזה מכל כלים שבבית? אמר הקב"ה: דלת ומזוזה שהיו עדים במצרים כשפסחתי על המשקוף ועל שתי המזוזות ואמרתי 'כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם', ולא עבדים לעבדים, והלך זה וקנה אדון לעצמו – ירצע בפניהם
16. אבות פ"ו מ"ב:
'והלחת מעשה א-להים המה, והמכתב מכתב א-להים הוא, חרות על הלחת' (שמות ל"ב, טז) – אל תקרא חרות אלא חרות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה

17. במדבר כ"א, ד-ה:
 וַיִּסְעוּ מֵהַר הָהָר דְּרֹךְ יָם סוֹף לְסַבֵּב אֶת אֶרֶץ אֲדוּם, וַתִּקְצַר נַפְשׁ הָעָם בְּדֶרֶךְ. וַיְדַבֵּר הָעָם בְּאֶלְקִים וּבַמֶּשֶׁה: לָמָּה הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בְּמִדְבָּר? כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם, וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בְּלַחַם הַקֶּלֶקֶל
 18. שמות י"ז ג:
 לָמָּה זֶה הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם, לְהַמִּית אֹתִי וְאֶת בְּנֵי וְאֶת מְקַנְי בְּצַמָּא
 19. במדבר כ', ג-ה:
 וַיִּרְבַּ הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר: וְלוֹ גִּוְעֵנוּ בְּגֹוע אַחִינוּ לִפְנֵי ה'! וְלָמָּה הִבְאַתֶּם אֶת קֹהֵל ה' אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ? וְלָמָּה הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהִבְיֵא אֶתְנוּ אֶל הַמִּקְוֹם הַרְעֵה זֶה, לֹא מִקְוֹם זָרַע וְתֵאֵנָה וְגִפְן וְרִמּוֹן, וּמַיִם אֵין לְשִׁתּוֹת
 20. במדבר כ"א, ד-ה:
 "וַיִּסְעוּ מֵהַר הָהָר דְּרֹךְ יָם סוֹף לְסַבֵּב אֶת אֶרֶץ אֲדוּם, וַתִּקְצַר נַפְשׁ הָעָם בְּדֶרֶךְ: וַיְדַבֵּר הָעָם בְּאֶלְקִים וּבַמֶּשֶׁה, לָמָּה הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוֹת בְּמִדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בְּלַחַם הַקֶּלֶקֶל".
 21. במדבר כ"א ו:
 "וַיִּשְׁלַח ה' בְּעַם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשֵּׂרָפִים וַיִּנְשְׁכוּ אֶת הָעָם, וַיָּמָת עִם רַב מִיִּשְׂרָאֵל".
 22. במדבר כ"א ז:
 "וַיִּבֵּא הָעָם אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ - חֲטֵאנוּ כִּי דִבְרַנוּ בְּה' וּבְךָ, הַתְּפַלֵּל אֵל ה' וַיִּסַּר מֵעֲלֵינוּ אֶת הַנְּחָשׁ...".
 23. שמות ד', ב-ד:
 "וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי ה' - מַה זֶה בִּידְךָ, וַיֹּאמֶר - מַטָּה: וַיֹּאמֶר - הַשְּׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה, וַיִּשְׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לַנְּחָשׁ, וַיִּנְסֵם מֹשֶׁה מִפְּנֵיו: וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה - שְׁלַח יָדְךָ וְאַחֲזָ בְּזַנְבוֹ, וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּחַזַּק בּוֹ וַיְהִי לַמַּטָּה בַּכּוֹף: לִמְעַן יֵאֱמִינוּ כִּי נֹרָאָה אֱלֹהֵי ה' אֶלְקֵי אֲבֹתֵם, אֶלְקֵי אַבְרָהָם אֶלְקֵי יִצְחָק וְאֶלְקֵי יַעֲקֹב".
 24. שמות ד' ל-לא:
 "וַיַּעַשׂ אֵתֵת לְעֵינֵי הָעָם: וַיֹּאמְנוּ הָעָם, וַיִּשְׁמְעוּ כִּי פִקֵּד ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת עֲנִיָּם...".
 25. במדבר כ"א ט:
 "וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נַחֵשׁ נַחֵשׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל הַנֶּס, וַהֲיָה אִם נִשְׁךְ הַנַּחֵשׁ אֶת אִישׁ - וְהָבִיט אֶל נַחֵשׁ הַנַּחֵשׁת וְחִי"
 26. הרב אַמְנוֹן בִּזְק:
 מוֹבֵן, שְׁאֵין זֶה מְצִיאוֹת אִיִּדְיָאֵלִית. אַמּוֹנָת עִם יִשְׂרָאֵל אֵינָה צְרִיכָה לְהִיֹּת מְבוֹסָסֵת עַל פֶּחַד מִתְמִיד מִנְחָשִׁים וְעַל הַצֵּלָה עַל יְדֵי נַחֵשׁ הַנְּחָשׁת. אֹלָם לְעִתִּים נִדְרָשִׁים צְעָדִים כְּגוֹן אֵלוֹ כַּדִּי לְשָׁנוֹת מִסְלוּל.
 27. שמות י"ד, לא:
 "וַיֹּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם, וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת ה' וַיֹּאמְרוּ בְּה' וַיִּמְשָׁה עַבְדּוֹ"
28. שמות ט"ו, א-ב:
 "אִזּוּ יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְה' וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר - אֲשִׁירָה לְה' כִּי גָאָה גָאָה...".
 29. במדבר כ"א יז:
 "אִזּוּ יִשִּׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת, עַלִּי בָאָר עֲנוּ לְה'...".
 30. רש"י כ"א, יד:
 "כִּשְׁם שְׁמִסְפָּרִים בְּנִסֵּי יָם סוֹף - כַּךְ יֵשׁ לְסַפֵּר בְּנִסֵּי נַחֲלֵי אֲרֹנוֹן, שְׁאֵף כֹּאֵן נַעֲשׂוּ נִסִּים גְּדוּלִים"
 31. במדבר כ"א, טז:
 "הוּא הַבָּאָר אֲשֶׁר אָמַר ה' לְמֹשֶׁה אֲסֹף אֶת הָעָם וְאֶתְנָה לְהֵם מַיִם"
 32. במדבר כ"א יח:
 "בָּאָר חִפְרוּה שְׂרִים כְּרוּה נְדִיבֵי הָעָם"
 33. במדבר כ"א יד:
 "וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקְדָּשׁ אֶל מֶלֶךְ אֲדוּם...".
 34. במדבר כ"א כא-כב:
 "וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי...".
 35. דְּבָרִים ב' ד-ה:
 "וְאֵת הָעָם צוֹ לְאֹמֶר - אֲתֵם עֹבְרִים בְּגִבּוֹל אַחִיכֶם בְּנֵי עֹשׂוּ הַיִּשְׁבִּים בְּשַׁעִיר, וַיִּירָאוּ מִכֶּם וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד: אֵל תִּתְּגֹרוּ בָם כִּי לֹא אֲתָן לָכֶם מֵאֲרָצָם עַד מִדְרָךְ כֶּף רֹגֶל, כִּי יִרְשָׁה לַעֲשׂוֹ נִתְּתִי אֶת הָר שַׁעִיר".
 36. דְּבָרִים ב' לא:
 "וַיֹּאמֶר ה' אֶלִּי - רָאָה הַחֲלֹתִי תֵת לִפְנִיךְ אֶת סִיחֹן וְאֶת אֲרָצוֹ, הִחַל רֵשׁ לְרִשֵׁת אֶת אֲרָצוֹ".
 37. במדבר י"ד, מב:
 "אֵל תַּעֲלוּ כִּי אֵין ה' בְּקִרְבְּכֶם, וְלֹא תִגְּפוּ לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם"
 38. במדבר כ"א לד-לה:
 "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה - אֵל תִּירָא אֶתְּךָ כִּי בִידְךָ נִתְּתִי אֶתְּךָ וְאֶת כָּל עַמּוֹ וְאֶת אֲרָצוֹ, וְעִשִׂית לּוֹ כַּאֲשֶׁר עִשִׂית לְסִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחִשְׁבוֹן: וַיְכּוּ אֹתוֹ וְאֶת בְּנָיו וְאֶת כָּל עַמּוֹ עַד בְּלִתֵּי הַשְּׂאִיר לּוֹ שְׂרִיד, וַיִּירְשׁוּ אֶת אֲרָצוֹ".
 39. הרב אַמְנוֹן בִּזְק:
 בְּתַחֲלִית דְּרַכּוֹ שֶׁל הַדּוֹר הַשְּׁנִי נֹרָאָה הָיָה כִּי אֵין הוּא טוֹב מִקּוֹדְמוֹ. תְּחוּשָׁה זֹאת הִבִּיֵּאָה לְנַפְלִתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה בְּמִי מְרִיבָה. אֹלָם בְּהַמְשָׁךְ, לְאַחַר הַשִּׁמוּשׁ הַחֲרִיג בְּמַכַּת הַנְּחָשִׁים וּבְנַחֵשׁ הַנְּחָשׁת, הַתְּבַרֵּר כִּי דוּקָא דְרֹךְ יִרְאָה הָעוֹנֵשׁ הַצֵּלִיחַ הַדּוֹר הַחֲדָשׁ לְהַתְּמוּדָד עִם בְּעִוְתָיו. הִירְאָה הוֹבִילָה לְאַהֲבָה, שֶׁהַתְּבַטָּאָה בְּשִׁירַת הַבָּאָר, וְלְאַחַר מִכָּן לְאַמּוֹנָה חֲזָקָה בְּה', שֶׁהִבִּיֵּאָה לְנִיִּצְחוֹן הַגְּדוֹל עַל סִיחֹן וְעַל עוֹג. כַּעַת, נִפְתַּח הַדְרֹךְ לְבְנֵי אוֹתוֹ דוֹר לְהִיכַנֵּס לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל.